

Håkan Skogsjö

»Baggiska släkten»

Särtryck ur

Genealogisk Ungdoms Tidskrift 1980:4

[ISSN 0347-9862]

utgiven av föreningen Genealogisk Ungdom i Göteborg

Distribuerad som pdf-fil 2024

Copyright © Håkan Skogsjö (CC BY-SA 4.0)

"Baggiska släkten"

av Håkan Skogsjö

På ett gulnat pappersark i format 41 x 32 cm, vikt på mitten så att fyra sidor erhållits, har två generationer av släkten Bagge från Marstrand gjort anteckningar om sin släkt. Petter Bagge (1710-1779), grosshandlare i Göteborg, gjorde en sammanställning över släkten och hans son Petter Bagge (1743-1819), direktör vid Trollhätte slussverk och vars "bestående insats är hans arbete för Trollhätte kanals fullbordan", gjorde tillägg till denna i flera omgångar. Det framgår emellertid inte uttryckligen av anteckningarna att dessa herrar är upphovsmännen. Handlingen är odaterad och saknar varje uppgift om författare. Den är dessutom genomgående skriven i tredje person. Tonen är sakligt berättande, för att inte säga torrt uppräknande, även vad gäller uppgifterna om de båda upphovsmännen och deras familjer. Det som - enligt min mening - röjer fadern är att uppgifterna om honom är jämförelsevis utförliga; de ger en inte ointressant skildring av den utbildning en blivande grosshandlare kunde få under 1700-talets första hälft. Att det är hans son som sedan fortsätter anteckningarna märks av att uppgifterna enbart rör honom och hans familj. Om hans syskon lämnas inga vidare upplysningar än de som fadern ger.

Jag har försökt att på landsarkivet i Göteborg finna någon handling, som kan tillskrivas far eller son Bagge. I Trollhätte Canal- och Slussverks Bolags arkiv finns en volym med signum B1b:1, vars omslagstitel lyder: "Bref-Copiebok för Werkställande Directur börjad Junij 1795". Den är till största delen tydligen skriven av ett par anställda skrivare, men på några ställen (t.ex. sid. 8-10, 100-101, 240 och 287) har en annan hand gjort anteckningar. Denne person är med till visshet gränsande sannolikhet densamme som gjort de yngre anteckningarna i "Baggiska Släkten". Detta sammanträffande - att samma hand gjort dels de yngre släktanteckningar och dels vissa smärre noteringar i Trollhätte slussverks VD:s brevkonceptbok - får väl anses bekräfta, att den ene upphovsmannen till "Baggiska Släkten" är Petter Bagge d.y. Med de skäl som ovan anförts beträffande anteckningarnas innehåll, vågar jag påstå att de äldre anteckningarna gjorts av hans far, Petter Bagge d.ä.

Låt oss börja med faderns berättelse om släkten. Den upptar nästan tre och en halv av papprets fyra sidor. Hans piktur är inte särskilt vacker, men tydlig och lättläst. Hela texten har skrivits vid ett tillfälle, tydligen efter den 7 december 1763 då hans moder dog, ty detta datum nämns. - Men nu låter vi ordet gå till Petter Bagge d.ä. Vi läser hans berättelse med samma meningsbyggnad, stavning och interpunktion som han själv använde, när han på 1760- eller 1770-talet gjorde dessa anteckningar.

[s. 1] BAGGISKA SLÄGTEN

- A) Nils Fredrichsson Bagge, handlande i Marstrand, gift med Malin Börjesdotter, död 1682. Deras Barn:

- 1) Johan Nilsson Bagge
- 2) Fredrich Nilsson Bagge. vid: lit: B.
- 3) Börje Nilsson Bagge.
- 4) Trina Nilsdotter Bagge.

NB Denna underrättelse är hämtad af en efter bem:te Nils Bagge hållen Bouptekning, hwaraf äfwen finnes, at Enckan på sin lått fådt 8641 Rdl:r deraf 4777 Rdl:r warit uti hårdt mynt.

- B) Fredrich Nilsson Bagge vid: lit A N:o 2) Kyrckioherde i Marstrand, gift med Elisabeth Wandalin, deras Barn

- 1) Fredrich Kyrckioherde 1) i Skee 2) Stora Åby
- 2) Nils Kyrckioherde i Fageröd

- 3) Johan Handlande i Örebro
- 4) Lorents Handlande i Giötheborg
- 5) Samuel Bagge vid: Lit C.
- 6) Cicilia, gift med Tullförwaltaren Wiedgren i Norkiöping

C) Samuel Bagge vid lit. B. N:o 5 föd i Marstrand d:n 5 Junii 1686, handlande derstädes, gift första gången med Elin Stensdotter Brag d:n 17 Jan. 1709 (vid lit D.). Deras Barn

[s. 2]

- 1) Petter (vid: Lit: F.
- 2) Fredrich född d:n 17 Junii 1711, död i unga åhren.
Gift 2:dra gången med Catharina Olofsdotter Ström d:n 17 sept: 1715 (vid lit: E:) död d:n 7 Decembr 1763 och begrafwen i Marstrands Kyrcka. Barnen af senare giftet:
 - 1) Elias född 1716, lefde 15 åhr.
 - 2) Barbara föd 1717, gift med Anders Warenberg, handlande.
 - 3) Catharina, född 1718, gift med Lars Kamp Tullförwaltare i Warberg och sedan handlande i Marstrand.
 - 4) Elisabet, född 1720, gift med Johan Cardon, handlande.
 - 5) Ulrica, född 1721, gift med Carl Brag, Probst i Wärö.
 - 6) Magdalena, född 1723, död 5 åhr gl.
 - 7) Samuel född 1726, död 2 åhr gl:
 - 8) Greta född 1728, gift med Daniel Schiller, handlande i Giötheborg.

D: Elin Stensdotter Brag, hennes fader Sten Brag, handlande i Marstrand, hon war gift första gången med Pehr Ahlman, handlande, med hwilcken hon hade en Son, som i yngre åhren dog i Hamburg och 2:ne döttrar 1) Ingeborg gift med A: Normarck, samt 2) Stina gift med Johan Plate, bäge Kyrckioherdar.
Andra gången gift med Samuel Bagge, (vid lit: C.) död i Januarii 1715.

E: Catharina Olofsdotter Ström, hennes föräldrar woro Olof Hansson, handlande i Marstrand, och Barbro Ström. Bröderna woro; Tormo, Hans, Börje och Petter Otto Ström. Systrarna 1) Ingella gift 2:ne gånger först/til Forsberg och sedan til Torkil Arfvidsson. 2) Catharina gift til Samel [!] Bagge.

[s. 3]

F: Petter S: Bagge, (vid: lit: C. N:o 1.) född d:n 10 februarii 1710, gick i Marstrands Schola, til des han på 15:de åhret skickades til Flensbourg, hwaräst han på et åhrs tid lärde tyskan, räkna och skrifwa. Efter hemkomsten 1725 sattes han i tjenst på et af den tidens förnämsta handels Contoir i Giötheborg hos Hans Olofsson Ström, der han fick öfning i Correspondence, Bokhållerie och hwad mera til Gros-Handel hörer. Han reste sedan ut til England, tog wägen til Hull och for ikring der i landet, kom til London, der han någon tid sig uppehölt och reste sedan tillbaka til Giötheborg, der han ärnade begynna egen handel och 1734 [skall vara: 1735 18/6 enligt Göteborgs stads borgarelängd, utg. av E. Långström (1926)] wan Burskap. Han gifte sig d:n 11 Augusti 1736 med Enckan fru Anna Christina Thorsson (vid lit: G.) Deras Barn

- 1) Samuel född d:n 24 Januarii 1738.
- 2) Thalena född d:n 8 sept. 1739.
- 3) Johanna Catharina född d:n 28 Decembr: 1740
- 4) Elisabet född d:n 12 febr: 1742.
- 5) Petter född d:n 10 Aug: 1743.
- 6) Johan Bagge
- 7) Adolph. Bagge
- 8) Lisa Bagge
- 9) Carl
- 10) Jacob
- 11) Christina

[s. 4] C. [läs: G.] Anna Christina Thorsson född 1704 [ändrat med annat bläck från: 1714] gift år 1724 med en handlande i Giötheborg Cornelius Örtegren, med hvilken hon hade en dotter Maria Örtegren. Maria växte up uti föräldrarnes hus under god upfostran, och skickade sig wähl. Hon wardt år [lucka lämnad för årtalet] gifter til Thomas Claney och med honom fick hon Barn, Sönerna Samuel, Thomas och Petter, samt dottren Christina.

Så långt gamle Petter Bagges berättelse. Nu tar hans son Petter Bagge d.y. (född 1743) över pennan och fortsätter släktanteckningarna. Han plockar fram pappret minst fyra gånger under sin levnad, ty vid så många tillfällen kan man - med hjälp av handstilens förändring och olika bruna nyanser på bläcket - se att han har gjort anteckningar. Hans handstil är driven, mycket mer driven än faderns, och stundtals är den rätt svår att tyda. En grafolog skulle förmodligen med intresse notera att pikturen blir mindre och mindre ju äldre han blir. Det kan måhända förklaras av att utrymmet på den restrerande dryga halv sida, som fadern lämnat blank, krymper för varje gång sonen gör sina notationer. Första gången Petter Bagge d.y. plockar fram faderns anteckningar, skriver han där fadern slutade:

Sistnämde son Petter gifte sig 1768 med änke fru Gadd, född Beijer, de hade följande barn
 Anna Christina gift med k[amre]r Sandberg
 Carolin gift med And: Busk
 sonen Samuel
 och doter Gustava

Man måste konstatera att han tydligen har läst faderns anteckningar rätt slarvigt, när han inleder med orden 'sistnämde son Petter'. Detta syftar ju icke på honom själv utan på Thomas Claney och Maria Örtegrens son Petter.

Nästa gång pappret kommer fram är det inte för att meddela nya skott på släktträdet. Istället skall ett par släktuppgifter, som säkerligen förmedlats muntligen till Petter Bagge d.y., noteras. Först sätter han ett tecken (#) vid Lorentz Bagge (B, nr 4) och sedan skriver han under sin förra anteckning:

Lorents Bagge hade flere Söner, en etablerade sig i Lybeck, en i Udewalla.

Härunder gör han sedan en intressant notering om släktens ursprung:

Den förstnämde Nils Fredrichson Bagges far war efter Probstens Fred: Nilson Bagges berättelse till dess sonson P.S. Bagge, af de från Norge inkomne och i Swergie introducerade Adelige Bagge ätterne; men som han råkade i ett krig med Danmark taga danska partiet blef han straffad med Landsflykt och miste Adelskapet i Swergie. Documenterne härom hade probsten Bagge men de blefvo bortförde af Danskarne då de under Carl XII tid intogo Marstrand, då Probstens och blef fången förd till Köpenhamn för det på Predikstolen gjorde tacksägelse för Swenske wapns Seger öfver Danskarne wid Helsingborg, och detta i Danske garnisons närwarelse i Marstrands kyrkia.

Det är intressant att han här noterar hur den muntliga traditionen har förts vidare inom släkten. Man blir dock mindre imponerad av uppgifterna, när man konstaterar att probsten Bagge kan ha berättat för en högst tre år fyllda sonson! Prosten dog nämligen 1713 och sonsonen var född 1710. - Nu kan ju den muntliga traditionen ha förmedlats via till exempel prostens änka - sonsonens farmor -, Christina Wandelin (så stavas hennes namn vanligen i litteraturen), som avled först 1731.

Enligt Svenskt Biografiskt Lexikon (del 2, s. 575) är det händelsen i Marstrands

kyrka, när prosten Bagge blev tillfångatagen av danskarna, som "förskaffat honom hans berömmelse hos eftervärlden". I SBL har dock händelsen fått en något annorlunda utformning än i Petter Bagge d.y:s version. Prosten Bagge hade 1676 gjort tacksägelse över Karl XI:s seger över danskarna vid Halmstad och på detta sätt visat sig "svensk till sinnelaget". I juli 1677 erövrades Marstrand och dess befästningar av U.F. Gyldenlöve. Denne lät ge Bagge ett böneformulär för kung Kristian och de danska vapnens framgång, vilket skulle uppläsas i kyrkan. Men så gjorde icke Bagge. Han bad istället förböner för kung Karl emot Sveriges fiender - och detta i danska generalitetens närvaro. Han tillfångatogs förstås och fördes till Fredrikshald, där han dömdes till döden, men tilläts senare att köpa sig fri för tredubbel mansbot. - Likheter och skillnader mellan de två berättelserna är lätta att finna; sakuppgifterna har förändrats (t.ex. kungens och städernas namn), men händelseförloppet är detsamma.

Petter Bagge d.y:s uppgifter om släktens ursprung verkar svåra att förena med de som ges i SBL. Där sägs den äldste kände stamfadern vara kyrkoherden i Krokstad, Nils Bagge (som 1586 7/1 mördades av en länsman). Hans son Fredrik Nilsson Bagge och sonson Nils Fredriksson Bagge (1610-1668) var båda handlande och borgmästare i Marstrand. -

Den näst sista gången Petter Bagge d.y. tar fram släktanteckningarna är på sin ålders höst. Det är någon gång under första hälften av 1814, som han - 71 år gammal - sitter och präntar släktens vidare öden. Och det är en mycket viktig sak som skall noteras: sonen Samuel har blivit adlad. Samtidigt gör han en del andra anteckningar. Efter sonen Samuels namn i den första noteringen han gjorde, skriver han:

först gift med en Damm, sedan med en Tam

Och så efter dottern Gustavas namn:

gift med F: F: Eurenus

Anteckningarna är korta, inte ens sonhustrurnas förnamn finns med. Pappret är nästan fulltecknat. Han gör en asterisk vid Samuels namn och så en likadan längst ner på sidan, under den förut berättade släktt traditionen, där han skriver:

1814, var först mechanicus wid Götha Canal, och derföre adlad.

Slutligen vänder han pappret ett kvarts varv och skriver i den vänstra marginalen några uppgifter om sig själv. De är väl tänkta som en fortsättning till den första anteckningen han gjorde, där han berättar att han är gift med änkefru Gadd, men något hänvisningstecken finns inte.

gifte sig sedan med Ul: S: Grenzelius och hade med henne Sonen Patrik född 1810, och sonen Robert född 1811

Åter ligger pappret undanstoppat någonstans, men det skall tas fram åtminstone ytterligare en gång under Petter Bagges levnad. Nu är det dystra ting som skall antecknas: sonen Samuel är död. Blott ett drygt halvår efter adlandet gick han bort, på vad sätt berättar fadern lika kort och konsist och känslolöst som vanligt. Men han nämner det två gånger. Efter anteckningen om sonens adlande skriver han:

drunknade 1814

Och anteckningen om sitt andra gifte och om barnen i detta, fortsätter han:

och Conrad född 1815. Sonen Samel [!] omkom wädeligen på Wettern 1814 barnlös.

Och därmed är pappret fulltecknat. Samuels kropp återfanns aldrig. Petter Bagge lägger år 1819 för alltid ned sin penna och övriga verksamhet. Hans andra hustru, Ulrika Sofia Grentzelius, som var 42 år yngre än sin make, levde dock ytterligare 42 år. Båda makarna avled således i en ålder av 76 år.

Vart släktanteckningarna tog vägen efter Petter Bagges död är det ingen som vet. Bara att de dök upp i en lumbod i Stockholm omkring 1974, där släktforskaren Bo Lindwall, Södertälje, råkade titta in. För tio kronor blev pappret hans. Och undertecknad fick låna det av honom för att skriva denna artikel, så just nu ligger pappret på mitt skrivbord. Men en kopia av det förvaras på landsarkivet i Göteborg.

Redaktörsskifte

Efter att i fyra års tid varit ansvarig för att denna publikation med jämna mellanrum skall se dagens ljus, lämnar jag nu över uppgiften till Peter Olausson. Han är ju alls inte någon ny bekantskap för läsekreten, då han medverkat i GUT med ett flertal artiklar i olika ämnen. Föreningens medlemmar känner honom dessutom som pappan till GU-nytt.

Tidskriftens första fyra år, 1977-1980, har präglats av expansion. Jag minns ännu väl hur ordförande Per-Olof och jag livligt diskuterade om första numret skulle kopieras i femton eller tjugo exemplar. Jag höll på att femton skulle vara tillräckligt, för medlemsantalet var blott nio (prenumeranterna var på denna tid inte ens påtänkta), men kanske var det Per-Olofs intuition som sa att föreningen skulle bli större. I varje fall så fick han sin vilja igenom: vi kopierade tjugo exemplar av första numret. Vi har sedermera måst kopiera det i ytterligare 200 ex. för att täcka efterfrågan. - Men en sådan utveckling kunde nog ingen av oss ens drömma om, när vi stod där vid en av Chalmers kopieringsmaskiner och tvistade om upplagan av första häftet.

De fem första häftena av GUT framställdes med hjälp av en kopieringsmaskin. Därefter tyckte vi att steget borde tas till ett mer proffsigt utförande: offsettryck. Nummer 1978:2 var det första numret som framställdes med denna teknik, och på omslagets tredje sida kan läsas ett upprop, varav framgår att vi då hade tillsammans omkring 90 medlemmar och prenumeranter. Detta häfte trycktes i 200 exemplar, men har i år omtryckts i ytterligare 300 ex.

År 1979 var det stora uppsvingets år för Genealogisk Ungdom. Genom ett informationsblad, som utsändes till bland annat Genealogiska Föreningens medlemmar, höjdes medlems- och prenumerantantalet till omkring 600 personer. För tidskriftens del inträffade en viktig händelse i juni 1979, då föreningen ansåg sig ha råd att inköpa en bättre skrivmaskin för originalutskriften av GUT. Detta förbättrade utförandet avsevärt.

Innehållsmässigt har det också hänt rätt mycket under tidskriftens första fyra år. I början bestod skribenterna nästan uteslutande av styrelsemedlemmar, men mer och mer har bidrag inkommit från andra. Denna utveckling framstår för mig som synnerligen positiv.

Det är naturligtvis med en viss saknad jag nu överlämnar redaktörsskapet till Peter Olausson, men samtidigt skall det bli roligt att ta sig an nya arbetsuppgifter inom styrelsen. Från och med den 1 januari 1981 kommer jag att verka som kassör.

Till sist vill jag önska den nye redaktören lycka till med sitt arbete. Det är en ingalunda alltid så enkel uppgift han tagit sig an, och den är dessutom rätt tidskrävande, men samtidigt mycket stimulerande och intressant. - Axla Din börda och börja vandringen, Peter! Må Du ha lyckan med Dig!

Håkan Skogsjö